

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของผู้อำนวยการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล 2) สภาพการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรคและความต้องการของผู้อำนวยการศูนย์ในการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล 3) ความคิดเห็นของผู้อำนวยการศูนย์ต่อการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล 4) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของผู้อำนวยการศูนย์ จำแนกตามอายุราชการ จำนวนหมู่บ้านที่รับผิดชอบ และจำนวนผู้มาใช้บริการที่ศูนย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อำนวยการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 120 ราย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Windows โดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุดและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้ค่าสถิติ F-test และทดสอบความแตกต่างของตัวแปร โดยวิธี Scheffe' test ผลการศึกษา มีดังนี้

ผู้อำนวยการศูนย์ส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุเฉลี่ย 43.4 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรสมีบุตรจำนวน 1-2 คน อายุราชการเฉลี่ย 20.2 ปี ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานการเกษตร ภูมิลำเนาเดิมอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีที่พักอาศัยเป็นของตนเอง เคยโยกย้ายข้ามอำเภอแต่อยู่ในจังหวัดขอนแก่น ร้อยละ 35.0 มีตำบลที่รับผิดชอบ 1 ตำบล และมีจำนวนหมู่บ้านที่รับผิดชอบเฉลี่ย 12.8 หมู่บ้าน ระยะทางจากสำนักงานเกษตรอำเภอถึงศูนย์เฉลี่ย 11.0 กิโลเมตร การเดินทางไปปฏิบัติงานใช้รถยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 68.3 ระยะเวลาในการรับผิดชอบตำบลที่ตั้งศูนย์เฉลี่ย 4.8 ปี มีอัตราเงินเดือนเฉลี่ย 16,072.00 บาท ไม่มีรายได้อื่นนอกเหนือจากเงินเดือนประจำร้อยละ 20.0 ส่วนใหญ่มีหนี้สินโดยมีหนี้สินเฉลี่ย 390,028.40 บาท

ผู้อำนวยการศูนย์ส่วนมากทราบแนวทางการดำเนินงานของศูนย์และเข้าใจแนวทางการดำเนินงานของศูนย์จากการประชุมชี้แจง และเป็นผู้คัดเลือกสถานที่ตั้งสำนักงานศูนย์เอง สํารวจข้อมูลประกอบการจัดตั้งศูนย์จากเกษตรกรผู้นำมากที่สุด ใช้อ้องการบริหารส่วนตำบลเป็น

สถานที่ตั้งสำนักงานศูนย์เป็นส่วนใหญ่ งบประมาณสนับสนุนในการจัดตั้งศูนย์ ร้อยละ 76.7 ได้จากทางราชการ ในการจัดทำข้อมูลประจำศูนย์ได้รับความร่วมมือจากกรมปศุสัตว์ ประมง พัฒนาที่ดิน มากที่สุด ตามลำดับ ศูนย์ส่วนใหญ่ใช้เป็นสถานที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เป็นสถานที่ที่เกษตรกรมาพบเจ้าหน้าที่ และเป็นสถานที่จัดประชุม อบรม จัดนิทรรศการ โดยมีเกษตรกรเป็นผู้มาใช้ประโยชน์มากที่สุด มีศูนย์ที่ดำเนินการจัดตั้งเครือข่ายอาชีพ ร้อยละ 55.8 และดำเนินการจัดเวทีชุมชนทุกหมู่บ้าน ร้อยละ 49.2 ผู้อำนวยการศูนย์ส่วนใหญ่ไม่ได้ไปปฏิบัติงานที่ศูนย์ตามแผน ศูนย์มีจุดสาธิตเฉลี่ย 3.6 จุด กิจกรรมของจุดสาธิตส่วนใหญ่ทำไร่นาสวนผสม เจ้าของจุดสาธิตได้รับการฝึกอบรมเป็นวิทยากรเกษตรกรทุกคน การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์ผ่านที่ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และที่ประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นส่วนใหญ่ มีการประชุมประสานงานระหว่างศูนย์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเฉลี่ย 3 ครั้งต่อปี และมีการประชุมคณะกรรมการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบลเฉลี่ย 4.2 ครั้งต่อปี ผู้อำนวยการศูนย์ส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะโดยได้เข้าประชุมหรือสัมมนา จำนวนครั้งผู้ที่มาใช้บริการที่ศูนย์เฉลี่ย 8.3 ครั้งต่อเดือน มีผู้ที่มาใช้บริการที่ศูนย์เฉลี่ย 31.7 คนต่อเดือน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์การบริหารศูนย์ และการนำเสนอข้อมูลและนิทรรศการในศูนย์

ผู้อำนวยการศูนย์ส่วนใหญ่ต้องการไปปฏิบัติงานที่ศูนย์ 2 วันต่อสัปดาห์ วันที่ต้องการไปมากที่สุดคือวันอังคาร และวันพฤหัสบดี ต้องการจัดทำข้อมูลเฉลี่ย 7-8 เรื่องต่อปี และต้องการงบประมาณในการจัดทำเฉลี่ย 15,678.30 บาท อุปกรณ์ที่ต้องการใช้ในศูนย์คือเครื่องขยายเสียง เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ และโต๊ะเก้าอี้ ต้องการให้สำนักงานภาคมาติดตามนิเทศเฉลี่ย 2 ครั้งต่อเดือน ต้องการให้สำนักงานเกษตรจังหวัดมาติดตามนิเทศเฉลี่ย 3 ครั้งต่อเดือน ต้องการเบี้ยเลี้ยงในการไปปฏิบัติราชการเฉลี่ย 2,107.10 บาทต่อเดือน ต้องการอบรมวิทยากรเกษตรกร 3.1 ครั้งต่อปี

ความคิดเห็นของผู้อำนวยการต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ด้านการเตรียมการพบว่าในภาพรวมผู้อำนวยการศูนย์เห็นด้วยต่อการดำเนินงานด้านการเตรียมการในระดับมาก ทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์การบริหารศูนย์ และการนำเสนอข้อมูล ด้านการเข้าถึงในภาพรวมและในแต่ละประเด็นพบว่าผู้อำนวยการศูนย์เห็นด้วยต่อการดำเนินงานด้านการเข้าถึงในระดับมาก ทั้ง 3 ประเด็น ซึ่งได้แก่การจัดตั้งเครือข่ายอาชีพ การแสวงหาคำตอบ (การหาความต้องการของชุมชน) การจัดทำแผนพัฒนา ด้านการถ่ายทอดและพัฒนาพบว่าในภาพรวมและในแต่ละประเด็นผู้อำนวยการศูนย์เห็นด้วยต่อการดำเนินงานด้านการถ่ายทอดและพัฒนาในระดับมาก ทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ การจัดตั้งจุดสาธิต การพัฒนาวิทยากรเกษตรกร การถ่ายทอดความรู้ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และการบริการอื่น ๆ

ผู้อำนวยการศูนย์ที่มีสภาพพื้นฐานในด้าน อายุราชการ จำนวนหมู่บ้านที่รับผิดชอบ และจำนวนคนที่มาใช้บริการที่ศูนย์ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล แตกต่างกันในเรื่อง

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ คือ 1) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรขอความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบลผ่านกระทรวงมหาดไทย ในการจัดสถานที่ที่ใช้เป็นสำนักงานศูนย์ให้มีความเหมาะสม 2) หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรบูรณาการทั้งด้านบุคลากรและงบประมาณลงไปในพื้นที่ 3) หน่วยงานระดับกรมควรสนับสนุนข้อมูลด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ 4) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรกำหนดองค์ประกอบของคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล โดยมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นร่วมด้วย 5) กรมส่งเสริมการเกษตรควรสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมและศึกษาดูงานแก่เกษตรกร และ 6) หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรให้การสนับสนุนด้านต่างๆ แก่จุดสาธิต เช่น ปัจจัยการผลิต ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ การฝึกอบรม เป็นต้น